

อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่ม น้ำสวยจังหวัดหนองคาย

Power and Local Political Interests in Water Resources and Environmental Management of Area the Namsuay River Basin, Nong Khai Province

เกษฎา ผาทอง Ketsada Phathong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร Suthinan Suwunwijitr

พระมหาจันทน์ ผมไผ Phramaha Jumnong Pompai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

ketsada.iadp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคายและสร้างรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 17 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากโครงสร้างวัตถุประสงค์ดำเนินการไม่ได้มาตรฐานที่จะเป็นถาวรวัตถุแก้ปัญหาเนื่องด้วยอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการรับงบประมาณมาดำเนินการแก้ไขปัญหา ขาดการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ จึงทำให้หน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบไม่ได้ดำเนินการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ปัญหายังแล้งน้ำท่วมจึงเกิดขึ้นทุกปี ส่วนรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย ที่ค้นพบจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 เป็นการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน รูปแบบโครงสร้างเชิงบูรณาการ ขั้นที่ 2 รูปแบบการบริหาร

จัดการ และขั้นที่ 3 รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยให้กลุ่มผู้มีอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมือง
ท้องถิ่นต้องสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: อำนาจและผลประโยชน์ ; การเมืองท้องถิ่น ; การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ; กลุ่มน้ำ
สายจังหวัดหนองคาย

Abstract

This research objectives of this study were to power and local political interests in water resources and environmental management of area the namsuay river basin, nong khai province and create model management of power and local political interests in water resources and environmental management of area the namsuay river basin, nong khai province. This research is a qualitative research, documentary studies In-depth interviews 20 key informants and focus group discussions 17 person. Data was analyzed by using content analysis techniques in context and presenting descriptive.

The research results were as follows management water resources and environmental management of area the namsuay river basin has not been successful. Because the poorly implemented structure of the object, thawornwatthu solves the problem due to the power and local political interests in accepting the budget for solving the problem. Lack of division, checks, and balances, therefore, the local authorities in charge did not take seriously the solution. The problem of drought and flooding occurs every year. The model of power management and local political interests in water resource and environmental management in the Suay River Basin, Nong Khai Province. The findings must be performed in steps, ie. Step 1 is a basic solution. The second stage, the integrated structure model, the management model, and the third stage, the value-added creation model. By requiring the group of powers and local political interests to seriously build awareness of local development.

Keywords: Power and Interests ; Local political ; Water Resources and Environmental Management ; Namsuay River Basin, Nong Khai Province

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติได้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการเร่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบในภาพรวมอย่างแท้จริง และเป็นไปโดยขาดการวางแผนจัดการด้านต่างๆ อย่างพอเหมาะพอดีเป็นผลให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในปริมาณมาก และเกินความสามารถที่ทรัพยากรจะฟื้นฟูตัวเองได้ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติจึงเกิดขึ้นตามมา ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์น้ำในรอบ 30 ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติเนื่องจากความไม่สมดุลของน้ำ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี หลายพื้นที่ประสบอุทกภัยจากการไหลบ่าของน้ำ สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และสร้างความเสื่อมโทรมให้กับพื้นที่ต้นน้ำจนไม่อาจจะประเมินความเสียหายได้ ขณะที่ในบางพื้นที่กลับเผชิญกับปัญหาความแห้งแล้งซ้ำซาก น้ำมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ปัญหาในการจัดสรรทรัพยากรน้ำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันหาทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยแล้งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลและเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงที่ติดต่อกันยาวนาน ประกอบกับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดความไม่สมดุลของปริมาณน้ำจนส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต เกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม ผลมาจากการขยายตัวของชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งการขยายพื้นที่การเกษตรทำให้มีความต้องการน้ำเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ขณะที่ศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำมีจำกัด อ่างเก็บน้ำ ฝาย หนองบึง และสระเก็บน้ำที่มีอยู่ไม่สามารถเก็บ กักน้ำไว้ใช้ได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ แหล่งเก็บกักน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ เกิดการตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีพ (วิณา วาระกุล และ ดวงใจ พุทธวงศ์, 2558 : 92-93)

การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจึงเป็นการพัฒนาลุ่มน้ำอีกวิธีหนึ่ง ด้วยการกำหนดการกักเก็บน้ำในระดับที่เหมาะสม โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านก่อสร้างด้วยธรรมชาติที่มี

19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยสงฆ์ศาลาจารย์วิทยาลัยสงฆ์สาปูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อยู่ ผสมผสานกับวัสดุสังเคราะห์ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำของดินทั้งสองฝั่งลำห้วย เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับผืนป่าใกล้เคียงและขยายช่วงเวลาในการทดแทนของลูกไม้และกล้าไม้ให้ยาวนานขึ้น วิธีการดังกล่าวนี้มาจากการน้อมนำแนวพระราชดำริและทฤษฎีการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อพัฒนา ระบบนิเวศป่าไม้และลำธาร ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับทฤษฎีการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ โดยใช้ทรัพยากรที่เอื้ออำนวยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในที่นี้คือฝายต้นน้ำ เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู ซึ่งพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2521 ณ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอนตอนหนึ่งมีใจความว่า

“.....ให้พิจารณาดำเนินการสร้างฝายราคาประหยัด โดยใช้วัสดุราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น เช่น ฝายแบบหินทิ้งคลุมด้วยตาข่ายปิดกั้นร่องน้ำกับลำธารขนาดเล็กเป็นระยะ เพื่อใช้เก็บกักน้ำและตะกอนดินไว้บางส่วน โดยน้ำที่กักเก็บไว้จะซึมเข้าไปในดินทำให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายออกไปทั้งสองข้าง ต่อไปจะสามารถปลูกพันธุ์ไม้ป้องกันไฟ พันธุ์ไม้โตเร็วและพันธุ์ไม้ทั้งใบ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้มีสภาพเขียวชุ่มชื้นเป็นลำดับ...”

“น้ำ” จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดหมุนเวียนได้เรื่อยๆ ไม่มีวันหมดสิ้นและมีความสำคัญอย่างยิ่งกับชีวิตของพืชและสัตว์บนโลกรวมทั้งมนุษย์เราด้วย แต่ด้วยปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการเพาะปลูก พืชและเลี้ยงสัตว์ หรือการใช้น้ำเพื่อการผลิตและบริการ ทำให้ปริมาณน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด

ทั้งนี้ กลุ่มน้ำสวยเป็นลำน้ำเล็กๆ ยาวประมาณ 80 กิโลเมตร ต้นน้ำกำเนิดจากแนวสันปันน้ำต่อระหว่างอำเภอบ้านผือ และอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านที่ราบบริเวณอำเภอยะผือ และอำเภอนาคู จังหวัดหนองคาย แล้วไหลสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอนาคู จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 1,737.67 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ห้วยน้ำสวยเป็นที่ราบระดับความสูง ตั้งแต่ 160 – 220 ม. สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่เกษตรกรรมและมีพื้นที่ป่าไม้ประปราย เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวย ขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร เท่ากับ 40,484 บาท

สภาพปัญหาในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสวายมีมาอย่างยาวนานอันเกิดจาก 1) การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค และเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง โดยมีสาเหตุมาจากแหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ มีแหล่ง/อ่างเก็บน้ำแต่ไม่มีระบบส่งน้ำ แหล่งน้ำตื้นเขิน ทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มที่ บางพื้นที่ไม่มีน้ำไหลผ่าน ส่วนใหญ่ในช่วงฤดูน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมพื้นที่การเกษตรในพื้นที่ลุ่ม ส่วนพื้นที่ที่อยู่ใกล้ลำน้ำสายหลัก/ลำห้วยต่างๆ จะเกิดน้ำท่วมฉับพลัน เนื่องจากลำน้ำ/ลำห้วยนั้นตื้นเขินและการบุกรุกที่ดินสาธารณะ เช่น ตามริมตลิ่งริมน้ำ เพื่อทำการเกษตร ทำให้ลำน้ำ ธรรมชาติแคบลง จึงระบายน้ำไม่ทัน 2) การเกิดน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก พื้นที่ที่อยู่ริมห้วย/แม่น้ำ จะมีน้ำท่วม สร้างความเสียหายแก่เกษตรกรที่มีการทำเกษตรกรรม ในพื้นที่โดยรอบ 3) การใช้บริการลุ่มน้ำสวายที่ผิดวิธีก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางระบบนิเวศวิทยา 4) การมีลำน้ำที่ยาวเหมาะสำหรับการเกษตรที่หลากหลายและยังทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรเป็นแลนด์มาร์คสำคัญโดยอาศัยภูมิปัญญาของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่แม่น้ำไหลผ่าน ที่จะก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นแก่ประชาชนในพื้นที่

เมื่อสภาพปัญหาและโอกาสดังกล่าวที่เกิดขึ้น ที่ไม่สามารถพัฒนาลุ่มน้ำได้อย่างคล่องตัวอาจเกิดจากกลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นก็เป็นได้ ทว่าการเมือง (Politics) เป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อการมีอำนาจ (Power) อำนาจหน้าที่ (Authority) หรือความขัดแย้ง (Conflict) (Easton, 1960) ซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการทางสังคมในรูปของกิจกรรมที่มีทั้งการแข่งขันและการร่วมมือ และ การใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในระดับบุคคล กลุ่มคนต่อกลุ่มคน และสังคมต่อสังคม (Wolin, 1960) อย่างไรก็ตามในสภาพของความเป็นจริงการเมืองกลับกลายเป็นเรื่องของอิทธิพลและผู้ทรงอิทธิพลหรือผู้ที่สามารถได้รับหรือกอบโกยสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ในสังคม อันได้แก่ อำนาจ ความเคารพนับถือ ความนิยมชมชอบความยุติธรรม ความอยู่ดีกินดี ความมั่นคง ชำนาญ และความรอบรู้ได้ มากที่สุด (Lasswell, 1970) ชีวิตกับการเมืองเกี่ยวข้องกันเพราะการเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิต ของมนุษย์ทุกคน กล่าวคือผลการบริหารของรัฐบาลไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองเพื่อความอยู่ดี กินดี มีสุขของประชาชน ชีวิตกับการเมืองจึงมีปฏิสัมพันธ์กัน (สัญญา เคนาภูมิ, 2560) ซึ่ง อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า รูปแบบการปกครองใดก็ตามที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมถือเป็นรูปแบบที่ดี ในขณะที่รูปแบบการปกครองที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกนั้นเป็นรูปแบบที่ไม่ดี ฉะนั้น หน่วยงานทั้ง

ภาครัฐและเอกชนต้องพยายามเร่งรัด ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำสวยเพื่อให้เกิดกระจายรายได้ที่หลากหลาย ลดความเหลื่อมล้ำในทางสังคม แต่ยังคงเครื่องมือและรูปแบบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำสวย

ดังนั้น โครงการวิจัย “อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย” จึงเป็นกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนา
ลุ่มน้ำ โดยอาศัยรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการ
ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมให้ลงตัว อาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนมาบูรณาการ ลดความ
เหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ลดปัญหาการทุจริต คอรัปชั่น ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ต่อประชาชน
สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้แก่คนในชาติสืบไป

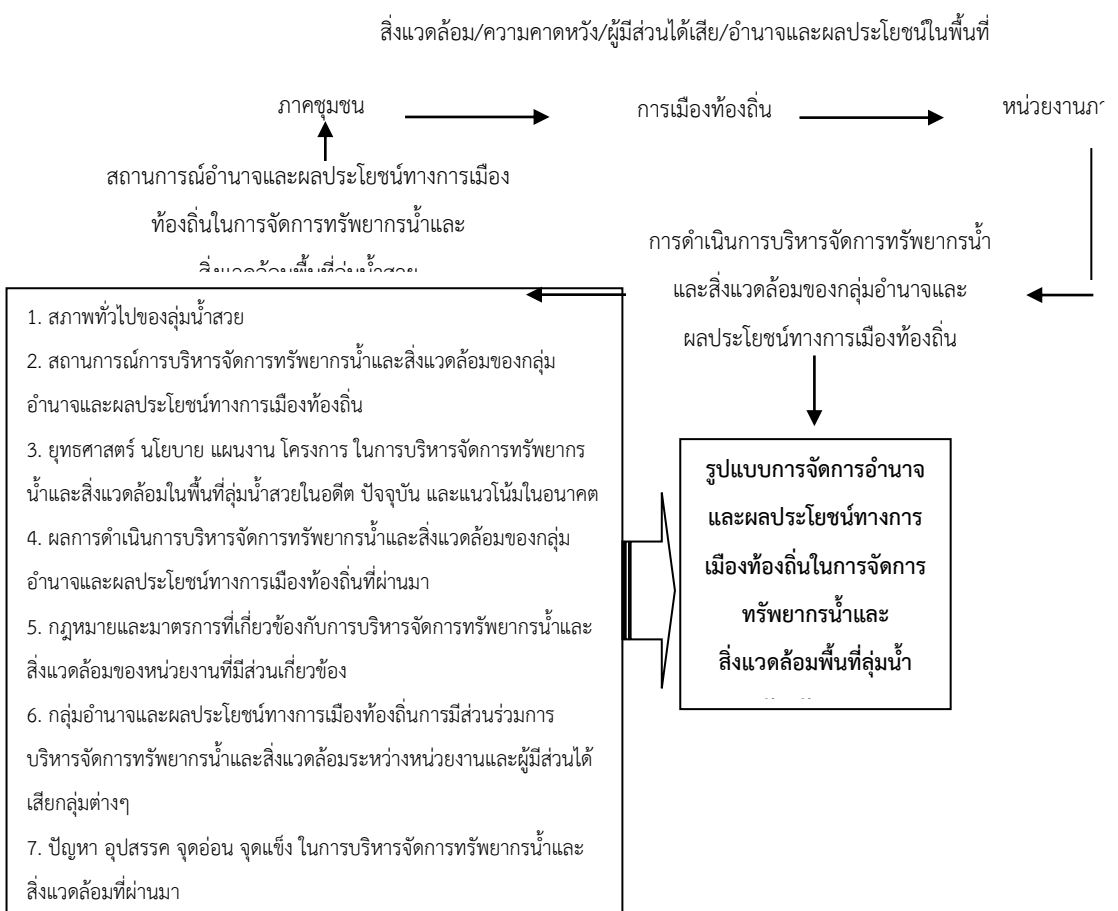
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการ
ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการ
ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมดังได้กล่าวมาแล้ว จึง
ประมวลองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นใน
การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย ดังแผนภาพที่ 1

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครู
บาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khrua Sriwichai Towards
Contemporary Civilization”

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยสงฆ์มหาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ในรูปแบบการวิจัย R&D (Research and Development)

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยของจังหวัดหนองคาย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 20 คน ประกอบด้วย (1) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐตามภารกิจที่รับผิดชอบในพื้นที่ จำนวน 3 คน (2) ตัวแทนจากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ จำนวน 13 คน (3) ตัวแทนจากผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 4 คน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการระดมสมอง (Brainstorming) จากหลายกลุ่มในการขับเคลื่อนการพัฒnalำน้ำสวยหลากหลายมิติ แบ่งเป็น แบ่งเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 17 รูป/คน คือ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาชุมชน จำนวน 3 รูป (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น จำนวน 7 คน (3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรับผิดชอบพื้นที่เกี่ยวกับลุ่มน้ำสวย จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 คน (4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 2 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) วิธีการบูรณาการ (Integrate) รวมถึงการควบคุมคุณภาพงานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สามเส้า (Triangulation Techniques) และนำเสนอเชิงพรรณนาความ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. แบบประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expertise Meeting) เพื่อวิเคราะห์ผลการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย ที่ผ่านมาและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 คนนั้น โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รูป/คนละประมาณ 60 นาที
2. เชิญผู้เชี่ยวชาญจากการสุ่มแบบเจาะจง โดยวิธีการประชุมผู้เชี่ยวชาญ จะใช้เวลาดำเนินการประมาณ 3 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) การประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expertise Meeting) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study) โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย พบว่า

1. สถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

1.1 สภาพทั่วไปของลุ่มน้ำสวย

สภาพทั่วไปของลุ่มน้ำสวยพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่าง 2 จังหวัด คือจังหวัดอุดรธานีกับจังหวัดหนองคาย แต่พื้นที่ทำการศึกษาวิจัยจะเป็นจังหวัดหนองคาย โดยเอาพื้นที่ลุ่มน้ำไหลผ่าน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และ อำเภอโพนพิสัย โดยพื้นที่ตรงนี้แต่เดิมชาวบ้านเรียก “น้ำสวย” ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำสวยเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร เพราะพื้นที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ เพียงแต่ขาดการจัดการที่เป็นรูปธรรม ส่วนสถานการณ์และสภาพปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ด้วยลุ่มน้ำสวยมีลักษณะคดเคี้ยวและบางพื้นที่ไหลอ้อมหมู่เกาะไปไกล ทำให้การไหลของน้ำต้องอ้อม ทำให้น้ำไหลช้า หากตัดจุดลัดเพื่อย่นระยะการไหลของน้ำ

ได้จะทำให้หน้าไหลสะดวก เพื่อป้องกันน้ำท่วม ส่วนพื้นที่แห้งแล้งโดยเฉพาะจากคูไพรตมาสะพานบ้าน
เชียงอาด น่าจะมีการสร้างให้ได้มาตรฐานเพื่อลดการสิ้นเปลืองงบประมาณที่สร้างทุกปีแล้วพังทุกปี

1.2 สถานการณ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอำนาจและ ผลประโยชน์ทางการเมือง

สถานการณ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวจากอดีต
ถึงปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งด้านกายภาพ เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ทำการเกษตร มีการตัดไม้
ทำลายป่า เพื่อทำแปลงเกษตร ส่วนสถานการณ์จำนวนน้ำ ที่ดิน และทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ
สวในปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการรุกป่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร มีการตัด
ไม้ทำลายป่าขยายพื้นที่ทางการเกษตรของผู้มีอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในพื้นที่

1.3 ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน โครงการ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน โครงการ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและ
สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ทางเทศบาลและองค์การ
บริหารส่วนตำบล จะมีการตรวจสอบหาข้อมูลของแหล่งน้ำสวซึ่งลุ่มน้ำสวมีข้อมูลในแผน
ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาปรับปรุงลำน้ำสว ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง คือปรับปรุงลำน้ำจากที่ลำน้ำต้นเขินจะ
มีการขุดลอกให้ลุ่มน้ำสวสามารถกักเก็บน้ำได้เยอะ ยุทธศาสตร์ที่สอง คือการปลูกป่าในพื้นที่บริเวณ
ริมตลิ่งลุ่มน้ำสวซึ่งปลูกจากดินที่ได้ขุดลอกจากลุ่มน้ำและปลูกป่าทดแทนจากป่าที่ขุดลอกตลิ่งน้ำ
ยุทธศาสตร์ที่สาม กำลังศึกษากันอยู่คือจะทำพื้นที่ของลุ่มน้ำสวเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.4 ผลการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอำนาจและ ผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านมา

ผลการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอำนาจและ
ผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านมา ยังไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดการบริหารจัดการที่
เป็นรูปแบบถาวร โดยส่วนมากเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ทางผู้มีอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมือง
ท้องถิ่นได้ดำเนินการ

1.5 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและ สิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ยังไม่มีเป็นรูปธรรม มีแต่การเข้ามาสั่งห้ามเป็นบางครั้งคราว ไม่มีการบังคับใช้ที่เป็นแนวทางปฏิบัติชัดเจน ชาวบ้านจึงยังคงดำเนินชีวิตเหมือนปกติที่เคยทำมาโดยตลอด คือต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างหากิน ได้ตลอด

1.6 กลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมระหว่างหน่วยงานและผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ

กลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมที่เป็นภาคีเครือข่ายเข้ามาดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมตรงนี้จะมียหลายหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านที่ใช้บริการลุ่มน้ำสวย โดยส่วนมากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทาน เกษตรอำเภอ ทหารพัฒนาการเคลื่อนที่ ประมงทรัพยากรน้ำ ทุกหน่วยงานต่างมีกฎหมายและแผนในการจัดการทรัพยากรเป็นของตนเอง ทั้งนี้การที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องให้ทุกหน่วยงานมาคุยกันเพื่อนำเสนอตัวแบบแบบแผนการพัฒนาของแต่ละหน่วยงานมาใช้จะได้บูรณาการพัฒนาไปพร้อมกัน

1.7 ปัญหา อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา

ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยส่วนมากจะเป็นเรื่องของการขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์ที่ถูกรื้อ โดยปกติเรื่องของการแก้ปัญหากรมชลประทานจะเข้ามาดูแลเรื่องของโครงสร้างในการแก้ปัญหาให้อยู่แล้ว ชาวบ้านเพียงให้ความเห็นในความเหมาะสมที่ทางภาครัฐจะดำเนินการแก้ปัญหา ส่วน จุดอ่อนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยที่มีอยู่ ชาวบ้านเห็นแก่ประโยชน์ตน สันค้ำถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับลุ่มน้ำสวย หรือเรื่องของหน่วยงานภาครัฐเข้ามาแก้ไขปัญหามีการลงประชาคมเฉพาะบางพื้นที่ของลุ่มน้ำสวย แต่ไม่ทำตามข้อตกลงที่ประชาคมชาวบ้านได้ตกลงกันไว้ ถือว่าเป็นจุดอ่อนที่จะพัฒนาร่วมกัน และจุดแข็งในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ลุ่มน้ำสวยเป็นที่อุดมด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ผลิตอาหารทางธรรมชาติหล่อเลี้ยงชีวิตชาวบ้านมาโดยตลอด ความเป็นอยู่มีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ทำให้เป็นจุดเด่นของชุมชนลุ่มน้ำสวย

ส่วนเรื่องของการบริหารจัดการที่เป็นจุดแข็งของชาวบ้าน มีเพียงเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ขุดสระ
ทำเป็นเหมือนแก้มลิงไว้กักเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้หน้าแล้ง ส่วนฤดูแล้ง ทำฝายน้ำล้นโดยใช้กระสอบดินใน
การกั้นน้ำไว้ใช้เพื่อทำการเกษตร และลุ่มน้ำสวยเป็นพื้นประมงให้ชาวบ้านหารายได้จากลุ่มน้ำตรงนี้
เพื่อเลี้ยงครอบครัวและเป็นรายได้หลัก

1.8 รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

การจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำ
และสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเน้นผลประโยชน์ที่ค่าตอบแทนมาก
เกินไป จึงเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขซ้ำซาก และโครงสร้างการทำให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มาตรฐานที่
จะเป็นถาวรวัตถุแก้ปัญหาได้ การที่จะแก้ปัญหาได้จะต้องไปดูที่ต้นเหตุของภัยแล้ง และน้ำท่วม เหตุที่
ทำให้แล้งอาจเกิดจากการไม่มีการขุดบ่อกักเก็บน้ำ หรือไม่มีฝายเป็นระยะ ส่วนภัยน้ำท่วมอาจเกิดจาก
เส้นทางน้ำคดเคี้ยวทำให้น้ำไหลไม่สะดวก หรือมีสิ่งกีดขวางทางน้ำ วิธีการก่อให้เกิดรายได้ในชุมชนที่
หลากหลายจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม จะต้องทำเป็นเชิงบูรณาการระหว่าง
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน สร้างแหล่งการเรียนรู้หรือแหล่งการสร้างอาชีพให้กับชุมชน โดย
อาศัยภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ ประชุมปรึกษาหารือและวางแผนนำไปสู่แนวทาง
ปฏิบัติร่วมกัน

2. รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย

กลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างจริงจัง
จริงจัง ดังนี้

ขั้นที่ 1 การแก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน *นวัตกรรม/รูปแบบโครงสร้างเชิงบูรณาการ* ในการจัดการ
ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริม
การเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดการ
ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยการขุดลอก 2) การจัดการทรัพยากรน้ำและ
สิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3) การจัดการทรัพยากร

น้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยระบบโครงสร้างชลประทาน

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนานับเนื่องมาจากการแก้ปัญหาในขั้นที่หนึ่งได้สำเร็จนำมาสู่การเกิดเป็น **นวัตกรรม/รูปแบบการบริหารจัดการ** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมแบบภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วม 2) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคงของระบบนิเวศ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอุปโภค – บริโภค 4) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ 5) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านการอนุรักษ์ 6) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมจากภัยพิบัติ 7) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการกำกับ ควบคุม ติดตาม และประเมินผล

ขั้นที่ 3 เป็นนวัตกรรม/รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม เมื่อสามารถแก้ปัญหาในลุ่มน้ำสวยเบื้องต้นได้ มีการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม ถือเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่มสร้างรายได้ที่หลากหลายให้กับชุมชน

รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีศรัทธา
 บาตรวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khrua Sriwichai Towards
 Contemporary Civilization”

รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

ส่วนการอภิปรายผลจากการศึกษา อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. สถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำ MOU เมื่อก่อนมี 6 ตำบลปัจจุบัน เหลือ 4 ตำบล เข้ามาแก้ไขปัญหาได้บางส่วน ทำให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้นแต่เมื่อน้ำหลากมาในแต่ละปีพื้นที่ตรงนี้ก็ขาดเหมือนเดิม ได้มีการลงข่าวการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำสวยซึ่งก่อเกิดผลกระทบทางการเกษตรในพื้นที่อย่างกว้างขวาง สำนักข่าวไทย (2561) ได้รายงานข่าวสถานการณ์น้ำท่วม โดยกล่าวถึงลุ่มน้ำสวยซึ่งได้รับผลกระทบหลายช่องทาง น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำนํ้าสาขาระบายไม่ทัน น้ำโขงที่หนองคาย กลับมาเพิ่มสูงทะเล 10 เมตร หลังมีฝนตกในพื้นที่และทางตอนเหนือ อีกทั้ง ชูศักดิ์ วิทยาภัก (2547) ได้อธิบายถึงอุปสรรคหรืออุปปัญหาในการจัดการลุ่มน้ำในประเทศไทยด้วยมุมมองทางสังคมวิทยา ซึ่งมีหลายด้านด้วยกัน โดยได้ตั้งประเด็นว่าระบบการจัดการ

ลุ่มน้ำที่รัฐใช้หน่วยเชิงกายภาพขนาดใหญ่ และจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นการผนวกกลุ่มคนชาย
ขอบในพื้นที่ต้นน้ำหรือลุ่มน้ำตอนบน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยที่รัฐสามารถควบคุมกำกับได้มากขึ้น

2. รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำ
และสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายจังหวัดหนองคาย สร้างมูลค่าเพิ่มด้านเกษตรกรรม ยกระดับการผลิต
ด้านการท่องเที่ยว โดยทุกกระบวนการต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผู้มีอำนาจและกลุ่ม
ผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญ สร้างจิตสำนึกและจิตวิญญาณเพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่นอย่างจริงจัง จริงใจ ดังที่ สมบัติ เสาร์แก้ว (2536 : ก) ได้ศึกษาบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน
ในการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านทุกแห่งมีบทบาทใน
การบริหารและการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กอยู่ในระดับมากในด้านการดำเนินการจัดทำแผนงานด้าน
มาตรการในการบำรุงรักษา ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ ด้านการประชาสัมพันธ์และประเมินผล
โดยปัจจัยที่ผลต่อบทบาทในการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กของคณะกรรมการหมู่บ้าน
คือ การได้รับการแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การรับรู้ข่าวสาร การเป็นผู้นำกลุ่มทางสังคม และ
ความรู้ความเข้าใจในบทบาท

สรุป

อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่
ลุ่มน้ำสวายจังหวัดหนองคาย เป็นการศึกษาศึกษาสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค วิเคราะห์ผล
การดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายของจังหวัดหนองคาย ที่ผ่านมา
และหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงการพัฒนาลุ่มน้ำเพื่อก่อเกิดรายได้ที่หลากหลายโดยการสร้าง
รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและ
สิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายจังหวัดหนองคาย ให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นำมาสู่ความอยู่
ดีกิน ดีของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้านการบริหารจัดการ
ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม รูปแบบเหล่านี้ครอบคลุมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม 6
ด้านคือ น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค, ความมั่นคงของน้ำในภาคการผลิต การเกษตรและอุตสาหกรรม,
การป้องกันน้ำท่วมและแก้ปัญหาภัยแล้ง, การจัดการคุณภาพน้ำ, การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ และการ
บริหารจัดการน้ำและนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐาน

ราก ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ต่อประชาชน สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้แก่คนในชาติสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐ การเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผลประโยชน์ ควรประเมินผลการกำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวายที่ผ่านมาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

1.2 หน่วยงานภาครัฐ การเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผลประโยชน์ควรจัดกิจกรรมในการส่งเสริมการทำความเข้าใจและการตระหนักในการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายผู้มีส่วนได้เสียจากการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม

2.2 ส่งเสริมความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมาย สิทธิของชาวบ้านในการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม

2.3 ถ่ายโอนสิ่งก่อสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมจัดสรรงบประมาณค่าซ่อมบำรุง พร้อมทั้งมีกระบวนการติดตามการใช้งบประมาณ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำสวายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

3.2 ควรนำกระบวนการบริหารจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายจังหวัดหนองคาย ที่ได้ในครั้งนี้นำไปดำเนินการวิจัยในพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

References

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2538). *ข้อคิดเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.

19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยสงฆ์ลพบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- จุมพล หนีมพานิช. (2548) *การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่: หลักการแนวคิด และกรณีตัวอย่างของ*
ไทย. นนทบุรี: สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูศักดิ์ วิทยาภัก. (2547). *แนวคิดการจัดการลุ่มน้ำ*. บทนำเสนอประกอบการเสวนา “การสำรวจ
ความรู้สิทธิชุมชนกับลุ่มน้ำ” วันที่ 19 มกราคม 2547. ห้องประชุมศูนย์ประชุมนานาชาติ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โครงการสิทธิชุมชนศึกษา สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (2550). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- ยลชาญ กมลรัตน์. (2562). *เศรษฐกิจฐานราก หรือเศรษฐกิจชุมชน*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/425627184289748/posts/524093357776463/> เมื่อ
25 กันยายน 2562.
- วีณา วาระกุล และ ดวงใจ พุทธวงศ์. (2558). การประเมินโครงการสร้างฝายชะลอน้ำขององค์การ
บริหารส่วนตำบลห้วยฝายอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 4
(2), : 92-93.
- สมบัติ เสาร์แก้ว. (2536). บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก : ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม. *วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.* ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). วิธีประชาธิปไตยของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. *วารสารวไลย
อลงกรณ์ปริทัศน์*. 5(2), : 195-196.
- สำนักข่าวไทย. (2561). *น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำนํ้าสาขาระบายไม่ทัน*. (ออนไลน์) สืบค้นจาก
<https://tna.mcot.net/view/5b6bd7cce3f8e40ad1f4bc40> เมื่อ 18 พฤศจิกายน
2562
- เสรี พงศ์พิศ, วิจิต นันทสุวรรณ และ จำนงค์ แรกพินิจ. (2544). *วิสาหกิจชุมชนแผนแม่บท แนวคิด
แนวทาง ตัวอย่างพระราชบัญญัติ*. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาไท.
- อภิชาติ อนุกุลอำไพ. (2546). *คู่มือการชลประทานระดับไร่นา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิศวกรรมเกษตร
และอาหาร สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1978). *Rural Development Participation*. New York :
Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation.
- Easton, D. (1960). *The Political System*. New York: Alfred A. Knoff.

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครู
บาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khruba Sriwichai Towards
Contemporary Civilization”

- Everette M. Rogers. (1983). *Diffusion of Innovations 3rd ed.* New York : The Free Press.
- Lasswell, D. H. & Kaplan, A. (1970). *Power and Society*. New Haven: Yale University.
- Rogers, Everett M. (1983). *Diffusion of Innovation*. New York : The Free Press.
- Wolin, S. (1960). *Politics and vision: continuity and innovation in western political thought*. New Jersey: Princeton.